

Daha iyi bir mimarlığa doğru 7 soru / Virüsün etkilerini üzerimizde hissediyoruz, peki bunun mimariye olan yansımalarını nasıl deneyimleyeceğiz?

Yazı Alper Derinboğaz

Küresel pandemi, hızlı kentleşen küresel ekonomi çağına ani bir frenle gündemimize çeşitli sorunlar getirdi. Yeni normlara nasıl adapte olacağımız, her zamanki gibi işlerimize devam edip etmeyeceğimiz ve bu durumu isteyip istemediğimiz gibi sorularla çözüm aradığımız bu günler; mekanları insanların yararı için yeniden şekillendirmek, daha akıllı ve doğayla barışık bir yaşama doğru ilerlemek için, adaptif mimari stratejiler geliştirmek zorundayız. Çünkü bu krizin problemlerini iptidai çözümlerle ve çeşitli mekanlara akrilik paneller yerleştirerek kurtulamayacağız... Bir süredir ne gezenimiz, ne de insanlar için işler iyi gitmiyor. Ancak bu dönemi bir şans olarak görüp daha iyi mekanlara doğru adımları atmamız gerekiyor.

Mevcut kriz, mekanları yeniden düşünürken, şimdiki ve gelecek nesiller adına "daha iyi bir mimari" aramak için belki de son şansımız.

"Architects Declare" hareketinin bildirdiği

gibi: 'İklim çöküşü ve biyolojik çeşitlilik kaybı günümüzün en ciddi sorunu. Yapı ve inşaat sektörü, enerji kullanımıyla karbondioksit (CO²) emisyonlarının yaklaşık yüzde 40'ını oluştururken, doğal yaşam alanlarımız üzerinde de önemli bir etkiye sahip.' Artan küresel sıcaklıklar ve vahşi habitatın yıkımı bulaşıcı hastalıkların sıklığını, yoğunluğunu ve coğrafyasını etkileyecektir.

Daha iyi şehirler için; pandemi, çevresel eylem ve daha kaliteli mekanlar için kesişen ihtiyaçlara dayalı, bütünsel çözümlere ihtiyacımız var. Bu nedenle pandemiden sonra, daha iyi bir mimariye işaret eden "7 soruyu" bir araya getirdik. Cevapları çeşitli ve nüanslı olduğu için ortaya koymuyoruz, ancak çeşitli durumlara bağlı olarak, düşünülmesi gereken bazı fikirlere işaret etmek istiyoruz.

Aşırı yoğun şehirlerde yaşayarak tasarruf ettiğimiz alanlar nerede?

Kentsel ölçekte yoğunluk önemli bir özellik.

Fakat dengeli, boş alanları kamusal hak olarak görmeliyiz. Modernist tasarımların, yüksek yoğunluğun, yüksek yapıların yeşil açıklıklara izin vereceği vaadine ne oldu? Gelişen yapı teknolojileriyle çok daha büyük ve ucuz mekanlar inşa edebiliyoruz. Ancak ilginç bir şekilde çok daha küçük alanlarda yaşıyoruz. Ayrıca dışarıda da daha fazla yeşil alan yok... Çünkü kolektif taleplerde iyi değiliz. Bireysel ve ticari talepler her zaman daha baskın çıkıyor ve sonuç olarak daha iyi mekanlarda değil, inşaat sahibinin daha çok kar ettiği daha küçük mekanlarda yaşıyoruz. Neden mekan hakkımızı, "şehir hakkı"nı ve daha iyi açık ve yeşil alanları geri istemiyoruz?

Nasıl toplum oluruz? Yerel toplulukları nasıl güçlendirebiliriz?

Salgın bizi seyahatlerimizi azaltmaya ve mahallemizde kalmaya zorladı. Belki bir çoğumuz kaldırımları bile doğru düzgün olmayan parksız sızma problemleriyle →

Sağ sayfada (yukarıdan aşağıya): Singapur Havalimanı'nda oturma düzenine göre izin verilen bölgeye oturan bir yolcu.

New York'ta, müşterilerin arasında separator yerleştiren bir restoran.

ilk defa karşı karşıya geldik. Çünkü birbirimize destek olacak veya kamudan talepler de bulunacak örgütlenmelerimiz yok. Her zaman bir kurtarıcıda, bir politik figürde umut arıyoruz. Sonra da görevi kötüye kullandıklarına, ranta ve adaletsizliğe darlıyoruz. İnsanlar toplumun ve içinde yaşadıkları sistemin sonucudur. Yani daha dayanıklı yerel topluluklara ihtiyacımız var. Başka türlü rant, kentsel adalet veya başka şeyler çözülmeyecek. İşin aslı hepimiz yeterince paramız olduğunda her şeye nasıl olsa sahip olacağımıza inandırılıyor. Ancak bir adım ileriye düşünürsek bunun gideceği tek yerin kendimize daha büyük hapishaneler inşa etmek olabileceğini göreceğiz.

Neden mekanlarımızı otomobiller için şekillendiriyoruz?

Bizler otomobil değiliz. Bu araçların amacı insanların bir yere ulaşması. Sokak ve kamusal alanlar yayalara öncelik verecek şekilde yeniden tasarlanabilir. Bisiklet rotaları ile sağlıklı ve yeşil alternatifler yaratarak toplu taşımadaki zorluğu hafifletmek mümkün. Kamu altyapısı ise sürdürülebilirlik odağında yeniden şekillendirilebilir. Ulaşım tasarımının iyileştirilmesi ile daha iyi bir mimarlığa ulaşabiliriz.

Neden daha az kapalı alanlar inşa etmiyor ve açık alanları daha iyi değerlendirmenin yollarını bulamıyoruz?

Doğada yaşayan atalardan geldiğimizi düşünürsek, dolaşımımız, kilomuz ve hatta

biyolojik saatimiz üzerinde olumsuz etkileri olan, kapalı alanlarda yaşamaya fazla uyum sağlamış durumdayız. Yapıların etrafında kalmış artık alanları doğal alanlarımız gibi kullanmaya çalışıyoruz. Yol kenarlarındaki ağaçlardan medet umuyoruz.

Kitlesel oyalama çağında daha fazla açık ofislere ihtiyacımız var mı?

Açık plan ofislerin, “dikkatimizi dağıtalım” ve “hiçbir şeyi tam yapamayalım” ofislerine dönüştüğü bu çağda pandemi ile tamamen sonun geldiğine inanıyorum. İlk bakışta daha karlı gibi gözüken açık planla olan takıntımız artık post pandemi bağlamında bir anlam ifade etmiyor, bunun yerine odaklanmış alanlara doğru ilerlemeliyiz.

Neden denizaltı benzeri yalıtılmış binaların içinde yaşıyoruz?

Mekanik soğutmanın icadından bu yana, havalandırma tasarımı tembel ve formülize edilmiş durumda. Denizaltı gibi iklimlendirilmeye çalışan mekanlarda yaşıyoruz. Klimanın obezitenin ve birçok hastalığın temel kaynağı olduğunu bildiğimiz bu dönemde bile VRF showroomu gibi oteller, ofisler ve evler tasarlamaya devam ediyoruz. McDonalds'ın medeniyet, otobanın istikbal olduğunu düşünen zihniyetten bir farkı yok bunun ne yazık ki. Binalarımızı dünyadan yalıtılmak artık geçerli bir yaklaşım değil, pasif sistemler ile temiz hava akışları oluşturarak çok daha yaşanabilir ve sağlıklı mekanlar yaratabiliriz. Doğal havalandırma, sağlık

ve çevresel faydaların yanı sıra bakterilerin yayılmasını da azaltır.

“Modern” daire ve ofislerimizle tasarruf edilen tüm yerler nerede?

Şimdi mekanlarımızın faydalarını yeniden düşünmenin zamanı geldi: Bu tür yoğun ve sıkışık koşullarda yaşayarak ne kazanıyoruz? Sosyal mesafeli yeni normal, daha iyi yaşam alanı argümanlarına paralel olarak iç mekanların daha cömert olmasını gerektirir. Cömert mekanlardan vazgeçerek, bezemelerden kurtularak, taş duvarları değiştirerek ve ahşap doğramalarımızdan kurutulmuş hiç de daha ferah mekanlarda yaşamaya başlamadık aksine evlerde sıkışıp kaldık.

Şehirleri, vatandaşların sağlık ve mutluluğu için nasıl geliştirebileceğimizi, nasıl herkes için daha kaliteli yaşam ortamları talep edebileceğimizi düşünmek için kritik bir zamandayız. İnşaat sektörü hiçbir zaman “yeterince kar ettik şimdi de mekansal kalitesi yüksek yapılar inşa edelim” demeyecek. Veya hiçbir siyasi lider bize daha iyi kentler vermeyecek. Bununla birlikte, yaşam alanlarımızın fiziksel ve zihinsel sağlık üzerindeki etkilerinin ve önemini giderek daha çok farkına varıyoruz.

Dünya belki de son dönüm noktasında, bu durumu şehirlerimizin ve yaşam alanlarımızın çevresel etkisini, pandemik dayanıklılığını ve yaşam kalitesini geliştirmek için bir şans olarak kullanmalıyız. Bu şans şekillendirip, lehimize çevirecek olanlar da bizleriz. Yaptıklarımız gelecekte neler olacağını tanımlayacak. ©